

A sikeres polgármester

Töprengés egy könyv ürügyén

Izgalmas kötetet* forgatok már hónapok óta, bele-bele olvasgatva. 1998-ban 8 – ahogy a szerkesztők nevezték: *Isten háta mögötti* – települést vizsgáltak meg. A kutatás fő kérdése az volt, mitől és kitől sikeres egy helyi társadalom ill. önkormányzat. A tanulmányok elé írt bevezető szerint a kettő bár szorosan összefügg, mégis érdemes legalább elméletileg külön kezelni és értelmezni.

A közfelfogás szerint abban a helyi társadalomban jó élni mondják a szerzők -, ahol az egyéni gyarapodás elérhető, magasak a jövedelmek, nő a fogyasztás működnek a polgárokat ellátó rendszerek stb. Itt elégedettek a polgárok, megteremtik civil szervezeteiket, jól működő érdekpolitizálás van.

Mikor beszélhetünk kifejezetten egy önkormányzat sikeréről? – olvasható a következő kérdés. Közmegelegedettségre működteti intézményeit, segít a foglalkoztatás megoldásában, tiszta és egészséges környezetet teremt, a helyi érdekek artikulálhatók és védettek – s még sorolhatók az elvárások és válaszok. A szerzők szerint mindebben ***kulcsszerepe van a polgármesternek***, akinek – és környezetének – *sikerét többen politikai újraválasztásával teszik egyenértékűvé*. Sőt, általában maguk a polgármesterek is ezzel mérik saját sikerüket. Ez alapján a szerzők négy siker-típust fogalmaznak meg:

"1. 'Felvilágosult abszolutista', a helyi elit olyan környezetet teremt magának, vállalkozásának, ezáltal településének, amelyben az Olson-i kollektív cselekvésemélet modellje szerint a 'nagyok' szükségleteik érdekében előállítják azokat a javakat, amelyből a 'kicsik' is részesülnek, annak ellenére, hogy nekik nem kell áldozatot vállalniuk az előállításukban. A modell hétköznapi értelemben erős helyi elitet és passzív helyi közéletet feltételez. Az elit ebben az esetben a kijáró, elintéző érdekérvényesítési stílust követi, nem törődik a helyi erők összegyűjtésével, az erőforrások aktiválását inkább saját ambíciói és kapcsolatai serkentik és eredményezik. Többségükben sikeres külsőerőforrás-bevonók.

2. 'Miénk itt a tér', vagy a 'südisznó-állásban védekező': az a helyi elit, amely nem törődik a külső erőforrások mindenáron való bevonásával. nem törekszik saját belső forrásoknak a koncentrálására sem, mert lát magában elég erőt, hogy belső rend és erőforrás birtokában arra vezesse környezetének fejlődést, amerre az önmagában is képes fejlődni, mert abban minden más (külső vagy belső) erő megjelenése csak zavarná a helyi notabilitás státus quo-ját.

3. 'Rablólovag', komprádor elit: ebben az esetben nem alakult ki helyi vállalkozó elit, s a főbb forrásokat, mind a belső, mind a külső inputokat, a jobb üzleteket megcsapolták külső, nem helybeli, idegen vállalkozók, vállalkozói érdekek.

4. Demokratikus, profi: demokratikus elit, amely képes és érdekénél fogva törekszik belső kohézióra, konszenzus elven teremt közösséget és döntéseit annak szolgálatában hozza. Képes a belső erők organizálására és a külsők megszerzésére, hogy környezetének fejlődését a jobb alkalmazkodás felé vezesse. A közösség érdekében való cselekvés mellett annak belső fejlődést is megengedi. Nemcsak közjóságokat szerez és épít, de helyi társadalmat is teremt."

Eddig a terjedelmes idézet, s álljunk meg itt egy percre, mert a könyv egyik tanulmányának az a címe, hogy *Pusztamérges, egy sikeres önkormányzat*. A szerző alapos elemzéssel tárja fel a település útját, az önkormányzat szerepét. Mindebben kiemelt

* Bódi Ferenc – Böhm Antal (szerk.): Sikeres helyi társadalmak Magyarországon (Vidékfejlesztők kiskönyvtára) Agroinform Kiadóház, Budapest, 2000

elismeréssel szól a falu polgármesteréről, akit a vizsgálat után – 1998-ban – is újraválasztottak – tehát sikeresnek *volt* mondható. A múlt idejű szó nem véletlen: 2002-ben ugyanis Pusztamérges új polgármestert választott. A távoli szemlélőt természetesen az *eset lehetséges tipizálása* s nem a konkrétum izgatja, amikor kérdéseket tesz föl. Mi történt? Mi volt az oka? Miért lett az újraválasztás fenti szempontja szerint sikertelen, ha korábban sikeres volt? Segít-e a fenti tipológia a megfejtésben és a megértésben? Jelez-e valamit a siker fogalmának tisztázásában? Lehet, hogy a kulcs abban a különbségben keresendő, hogy ami siker a helyi társadalomnak, nem biztos, hogy siker az önkormányzatnak, ill. a polgármesternek?

A példa ilyen szélsőséges megnyilvánulásban egyedinek mondható, de gyakori tapasztalás másutt is, hogy az önkormányzat az innovatív és agilis polgármester irányításával komoly infrastrukturális és környezeti fejlesztéseket (sportcsarnok, iskola, rendezvényház, közterek, szobrok...) hajt végre, épül–szépül a falu, de mégis komoly elégedetlenségek hallatszanak, s *csak a választói megszokás, az érdekartikuláció és -érvényesítés erőtlensége tartja újra hatalomban* a polgármestert és a testületet.

Úgy vélem, közelebb kerülünk a megértéshez, ha az idézett faluvezetési, irányítási "siker-típusok" tartalmát figyelmesen elemezzük. A számomra ideáltípusosnak mondható 4., ún. **demokratikus, profi** vezetési mód igényli egyedül a *helyi társadalom együttműködését, a konszenzusos döntéseket, a belső erők organizálását*. Nem saját felvilágosult abszolutizmusát (nem beszélve a rosszabb variánsokról) tartja egyedüli értéknek és normának, hanem képes és kész *közösségben gondolkodni és cselekedni*. Összegezve a lényegét: **nem csak rendezvényházat, de helyi társadalmat is épít.**

*

Amiért mindezt fontosnak tartottam leírni, az a *kulturális–közművelődési tevékenységnek, a kultúráközvetítő személyeknek és szervezeteknek a helyi társadalom építésében betöltött nélkülözhetetlen szerepe*. Meggyőződésem, hogy hosszú távon is sikeres helyi önkormányzat és helyi társadalom – amelyben ugyanazok(!) a sikerek – csak a közösségi értékek figyelembe vételével működhet. Lehet látványos beruházásokon szónokolni, parádés falunapokat tartani, de ha mindez nem épül *szervesen egy konszenzusos helyi világba, a hétköznapi közösségi-művelődési tevékenységébe*, a siker csak átmeneti lehet.

(Hírlevél, 2003/1.)